

Şehir Meclisiymiş

Hâlâ toplanıyorlar mı acaba?

Muhteremlerin, pazarları bir araya gelip toplandıklarını öğrendiğimde, o 17 Ağustos'un henüz kırkı çıkmamıştı.

“Kıyamet”ten üç gün sonra gittiğimiz İstanbul'dan 7 Eylül'de Adapazarı'na dönmüş, çadırdı, çadırkentti, köy eviydi dolandıktan sonra Patates Hali'nde bir akraba evine yerleşmiştik. Bir akşam, ev sahipleriyle birlikte bir yerli kanalı izliyoruz. Ekranda tanıdık yüzler ve çok tanıdık yüzler. Kulak kesiliyorum. Çok tanıdık yüzlerden biri diyor ki: “Bir şehir meclisi oluşturduk. Pazar günleri öğleden sonra sayın valimizin başkanlığında toplanıyor, Adapazarı'nın yeniden canlanması, yaralarının sarılması için neler yapılması gerektiğini konuşuyoruz.”

Aman ne iyi!

Konuşarlarsa bakın kimlermiş: Bayındırlık Müdürü, Ticaret ve Sanayi Odası Başkanı, belediye başkanları, Esnaf Odaları Başkanı, DSP, MHP, ANAP, FP ve DYP il

başkanları...

İnsanın gülesi geliyor.

Kuzum, söyler misiniz, bu mecliste şehir var mı?

Bir şehrin insanı olmak, o şehirde nefes alıp vermek demek değildir. Hele yöneticisi olmak demek, hiç değildir.

Bir şehrin insanı olmak, o şehri duymakla mümkün. Ama şehri duymakla. Yani hissetmekle. O şehrin tarihinden, coğrafyasından, kültüründen nasiplenmekle.

Şimdi sorarım: Üniversiteden bürokrasiye, ekonomiden yerel yönetimlere, siyasete... bu güya geniş yelpazenin böyle şehri duyguları var mı?

Nasıl olsun! Siyah plakalı arabalara binenlerin duyguları olmaz. Yönetme ve yürütme düşünceleri olur.

Peki, şehrin o hakiki sahipleri, o duygular insanlar nerde? Onlar ne yapıyor?

Fazıl Hüsnü Dağlarca'nın 15 Ekim 1999 tarihli enfes bir yergisi var. Adı “7

Küpeli Öküz". Yergi de zaten *Öküz* dergisinin Kasım sayısında çıktı. Şöyle:

7 küpe taktı çoban
Öküzünün kulaklarına
İstedi öküzleri unutmamasın

Pazartesi günleri böğürmesin
Daha uykusundadır, yöneticiler

Sahlıları yavaş ol
Öğlen yemeğindedirler Meclis'te
Sudan ucuz
Sallanmasın karidesli çorba

Çarşambaları sessizlik günü
Sırmalı koltuklarda sızmışlar

Perşembe açık çalışmadır
Gölgesi düşmüştür **Cumanın**
Böğürme sakın

Cumartesi Pazar dinlenme günü
Bağlıdırılar yasalara
Yasaları çiğnemezler
Yola çıkan öküzleri çiğner yöneticilerimiz
Devlet arabalarıyla

Şimdi bir başka gün.

17 Ağustos'ta kaybettiklerimizin elli iki mevlitleri henüz okunmuştu. Yine televizyon başındayız. *Ali Kırca*, "Siyaset Meydanı'nı" Adapazarı'ndan, bir çadırkentten yayımlıyor. Ama hangisinden? Şehir meclisinde başkanıyla temsil edilen bir odamızın çadırkentinden tabii.

Meydan'ın merkezinde *Ali Kırca*. Yani medya. İlk çemberde, Sakarya'nın, beş partiden beş milletvekili. Yine ilk çemberde, ama milletvekillerinden ayrı olarak, Kızılay Bölge Sorumlusu, Sakarya Valisi, Sakarya Barosu Başkanı, Adapazarı Ticaret ve Sanayi Odası Başkanı, Adapazarı Belediye Başkanı. Bunlar merkez ve bölge majörleri. Çember dışında, ayrıcalıklı bir yerde, eski

Sakarya milletvekilleri. Bunlar da unutulmamış majörler. İkinci çemberde, Adapazarı'ndaki elli küsur çadırkentten bir iki yönetici. Yanları sıra o çadırkent sakinlerinden göstermelik iki üç Adapazarlı. Arkada, gerilerde de, dinleyici Adapazarlılar.

Merak bu ya, sormadan edemiyorum: Atatürkçü Düşünce Derneği, Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği, Rotary, Lions... o akşam orada, hem de ilk çemberde niçin yoktular?

Çünkü bu devletçi düzende onların da yeri var.

Neden devletçi?

Yukarıda siyaset üretmekte olan insanlara, her vesileyle -doğal olarak- devleti arkalayan taşra bürokrasisine ve düzenin ürünü olmakla kendini devlet modeline göre inşa etmiş kimi meslek örgütlerine ve odalarına önde yer vermiş çünkü.

Depremi bütün şiddetiyle yaşayanlarsa merkezin dışında. Onlar zaten tarihin hiçbir döneminde merkeze ağırlıklarını koyamadılar ki.

Bana hiç kimse, önde yer alanların da depremi yaşadıklarını söylemesin. Onların öne alınışları, depremi yaşamalarından mı, yoksa siyaset hakkının sadece ve sadece onlarda olmasından mı?

Ayol, konu uzmanlık isteyen bir konu değil; üzerinden siyaset yapılacak bir konu hiç değil. Adapazarlılar şikâyetlerini dile getirecek, çıkış yolları önerecekler. Bu kadar. Düşünün işte, bunda bile söz hakları yok. Bu siyaset midir? Hayır. Bu yönetimdir. Demokrasi midir? Şeklen şüphesiz. Ama özünde siyazetsiz demokrasidir.

Fakat, o akşam arkada olanlar, kulaklarına takılı o tarihî uyarıya aldırılmayarak ve

kendilerini yola atarcasına sanki bir çıkış çıktılar ve öyle şeyler söylediler ki hemşerilerimle iftihar ettim.

Oysa çadırkent yöneticileri arasından bir kardeşimiz bayağı hassas noktalara dokunmuştu. Üslubunu yumuşak mı buldular acaba?

Yoksa Sakarya Barosu Başkanı'nın *Ali Kırca* tarafından, tam da *Afet Bölgesi Kanunu* -ki bölge afet bölgesi ilan edilmediği için bu kanunun uygulanmadığını biliyoruz- üzerine dikkat çekici şeyler söylerken sabotaj edilmesine içerlemişler, ondan mı sözünü kendileri almışlardı?

Bilmiyorum. Ama neden yaptılarsa yaptılar, pek güzel yaptılar.

Takım elbiseli kimi adamların ekiplere müdahale edip yardımları yanlış yerlere nasıl yönlendirdiklerini anlattılar. Yapılarının hemen tamamı kaçak olan Esentepe'de, 17 Ağustos'ta, bırakın yıkılmayı sıra çatlaması bile görülmediğini, bu yüzden 2000 olan nüfusunun bugün 5000'e çıktığını söylediler ve sordular: "Esentepe neden iskâna açılmıyor?" Yine sordular: "Hem iskâna açmıyorsunuz hem de bağlı olduğu belediyenin başkanını, evlerimizi yıkmadığı için tutukluyorsunuz. Bu çelişki neden?" Ayrıca, çadırsızlıktan şikâyet edenler vardı; çadırkentlere gitmeyip sokaklarında kalmak istiyorlar, ama çadır da alamıyorlardı. Binaları dile getirenler vardı. "Binalar yüksek, zemin çekmiyor!" dediler; belediyenin, bunu bilmezden gelip depremden daha bir hafta öncesi yedinci kat düşüncesini görüşmeye açmasını kıyasıya eleştirdiler. Daha neler neler! Şehir can derdindeyken enkaz ihalelerini dert edinen, fakat kapamayan, bu yüzden de Ankara'ya sitem eden işadamları

rını ayıpladılar. Şehrin yeniden kurulacağı günler için, Ankara'dan peşin peşin iş isteyen hem müteahhit hem de "hatırlı" birine, kendisinin 17 Ağustos'ta yerle bir olan "plaza"sını hatırlatıverdiler.

Kısaca, merkeze ve onun Adapazarı'ndaki yandaşlarına, topluca, "Beyler, sayıyla kendinize gelin!" dediler.

Eleştirilere verilen cevaplar üzerinde durmayacağım. Hiçbiri dişe dokunur değildi. Ancak biri pek safçaydı; onu şehir tarihine derkenar olsun diye aktarmak isterim. Mahalle insanları bakın niçin çadırsız kalmışlar. Adam diyor ki: "Bütün şehre yetecek kadar çadır geldi. Ama bir evden üç çadır, dört çadır alanlar oldu. Haliyle kimileri de çadırsız kaldı." Bunu diyen, bürokrat değil. Devletin maaşlı memuru değil. İçimizden olup Meydan'da iç çemberde oturan biri. Gerçi, Adapazarlı değil, ama Adapazarlılıkta, eminim, Adapazarlılarla yarışa kalkar. Peki, çadırsız Adapazarlılar varken devlet adına bu avukatlık -üstelik asıl işi de avukatlık değilken- neyin nesi? O zaman, savunma da o kadar oluyor işte! Adam, avukatlık edeyim derken devletin çadır dağıtmayı bile beceremediğini söylemiş oluyor.

Hoş, bu beceriksizliği biz onunla öğrenmedik. Daha büyüklerini de biliyoruz. Hatırlayalım: Depremden sonra, kimi ülkeler, kışlık çadır yardımı yapacak oldular. Devlet ne yaptı? Prefabrikte evlere karar verdiğinden bunu reddetti. Evlerin söz verilen 30 Kasım'a yetişmediğini, yetişenlerin derme çatmalığını geçiyorum. Tamamlanan her yüz evden Ankara'nın şov fırsatı yakaladığını da. Ama bu evlerin her birinin maliyeti 3

bin doları aşiyor. Kışlık çadırların maliyeti ise, sadece ve sadece 250 dolar. Hibelerinki ise, sıfır.

Bu hesapsızlığın arkasında beceriksizlik mi var dersiniz?

Kurcalayalım.

17 Ağustos'un ardından yapılan dış yardımların toplamı, 4.5 milyar dolar. Bedelli askerlikten beklenen, en az 700 milyon dolar. Buna kişi ve kurumların makbuzlu yardımlarını da ekleyin. Bir tahminde bulunun. Bulundunuz. Şimdi de devletin hasar tahminini hatırlayın. Neydi? 5 ila 7 milyar dolar.

Yani?

Yani'si şu: Devlet, 17 Ağustos nedeniyle darda kalmış değil.

O zaman, bu Deprem Vergisi ne?

Mehmet Y. Yılmaz, "(bu vergi) 'kümes-
teki kazların bir kez daha yolunması'ndan başka bir anlama gelmiyor" diyor (Radikal, 21 Kasım 1999).

Bu, demek, ek gelir. Demek, ihtiyaç dışı. Demek, haksız kazanç.

Bunun kestirmesi ranttır, rant.

Rant deyince aklımıza ilk gelen kişi ve kuruluşlar, aslında bu rant sisteminin alt kadroları.

Bizimkiler pazarları bir araya gelip hâlâ toplanıyorlar mı acaba? Toplanıyorlarsa eğer, bu ne sevgi!

Bu ne sevgi, ah!

Görmüş olmalısınız, Adapazarı Ticaret ve Sanayi Odası bir çıkartma yaptırmış. Gerçi, onların GAP'a gidişleri de "çıkartma"ydı; ama bu, alt kâğıdından çıkarılıp düz bir yere yapıştırılan cinsinden. Diyeceğim, doğrusu. Çıkartmada yazıyor: "Adapazarı'nı seviyorum. Adapazarı'nı terk etmeyece-

ğim."

Aman efendim, ne sizin ne de pazar arkadaşlarınızın sevgisinden şüphemiz var!

Bir bilsek Adapazarı 30 yıl daha bir 7.4 yaşamayacak -7 katın sözü mü olur- 8, 9, hatta 10 kat kararı alıveririz, değil mi?

Ne rant ama!

Mahallelerden birini, mesela Tıgırcılar Mahallesi'ni -hazır, orada hasar da çoktoptan kaldırsak, yerine alışveriş, eğlence, gösteri merkezleri kursak iyi olur değil mi?

Soruyorsun!

Adapazarlı tembel. Köylü. Hiç mi hiç mi hiç müteşebbis değil. Biz de ne yaptık. Karaptiller'i Organize Sanayi Bölgesi yaptık. Kötü mü oldu? Şimdi Kargalı Hanbaba'yı yapmaktayız. Daha daha köyler bulsak, oraları da alsak, oralara da 3. 4. 5... OSB'leri kursak, bir kursak ah!

Ne diyorsun! İnsanın, hayaliyle bile zil takip oynayasay geliyor!

Ya bir de Adapazarı'nın büyükşehir işini halletsek, bağlı olarak da Serbest Bölge'yi alabildiğine genişletsek!.. Ne girenimize karışılrsa ne çıkarımıza!..

İşte o kaymaklı kadayıf!

Efendiler! Siz Adapazarı'nı mı seviyorsunuz gerçekten? Adapazarı'nı mı terk etmek istemiyorsunuz gerçekten?

Bendeniz, "Şehrimi İstiyorum!" diyorum. Şehrimi alanlardan şehrimi istiyorum. İstedğim yalnız bu.

"Siyaset Meydanı"nda, gerilerde yer alan Adapazarlılar da o akşam, aynı sevgiyle aynı şeyi istiyorlardı.

Sahi, siz neyi seviyorsunuz gerçekten?

Necati Mert